

TERENTII EUNUCHUS.

C. Sulpithi Apollinaris Periocha in Eunuchum.

*Sororem falso dictitalam Tháidis,
Id ipsum ignorans miles advexit Thraso,
Ipsique donat. erat haec civis Áttica.
Eidem Eunuchum, quem émerat, tradi jubet
Tháidis amator Phaédria, ac rus ipse abit,
Thrasóni oratus biduum concéderet.
Ephébus frater Phaédriae puéllulam
Cum déperiret dóno missam Tháidi,
Ornátu Eunuchi indúitur. suadet Pármeno.
Íntroíit. vitiat virginem. sed Átticus
Civis repertus fráter ejus cóllocat
Vitiátam ephebo. Phaédriam exorát Thraso.*

ACTA LUDIS MEGALENSIB. L. POSTUMIO ALBINO L. CORNELIO
MERULA AEDILIB. CURULIB. EGERE L. AMBIVIVUS TURPIO, L.
ATILIVS PRAENESTINVS. MODOS FECIT FLACCUS CLAVDI TI-
BIVS DVABVS DEXTRIS. GRAECA MENANDRU. ACTA II. M. VA-
LERIO, C. FANNIO COSS.

Fabulae interlocutores.

PHAEDRIA, adolescens, amator Thaidis.	CHREMES, adolescens, frater Pamphilae.
PARMENO, servus Phaedriae.	ANTIPHO, adolescens.
THAIS, meretrix.	DORIAS, ancilla Thaidis.
GNATHO, parasitus Thrasonis.	DORUS, Eunuchus.
CHAEREA, adolescens, amator Pamphilae.	SANGA, ex exercitu Thrasonis.
THRASO, miles, rivalis Phae- driae.	SOPHRONA, nutrix Pamphilae.
PYTHIAS, ancilla Thaidis.	LACHES, senex, pater Phaedriae et Chaeraeae.

Personae mutae:

PAMPHILA, soror Chremetis, Thai- di dono data a Thrasone.	SIMALIO, } DONAX, } exercitus Thrasonis, SYRISCUS, } Thaidem oppugnans.
--	---

P R O L O G U S.

Si quisquam est, qui placere se studeat bonis
 Quam plurimis, et minime multos laedere,
 In his poeta hic nomen profectetur suum.
 Tum si quis est, qui dictum in se inclementius
 Existimarit esse, sic existimet: 5
 Responsum, non dictum esse, quia laesit prior,
 Qui bene vertendo, et eandem scribendo male,
 X Graecis bonis Latinas fecit non bonas:
 Idem Menandri Phasma nunc nuper dedit:
 Atque in Thesaurio scripsit, causam dicere 10
 Prius unde petitur, aurum quare sit suum,
 Quam illic qui petit, unde is sit thesaurus sibi:
 Aut unde in patrium monumentum pervenerit.
 Dehinc, ne frustretur ipse se, aut sic cogitet,
 Defunctus jam sum, nihil est, quod dicat mihi: 15
 Is ne erret, moneo, et desinat lacessere.
 Habeo alia multa, nunc quae condonabitur;
 Quae proferentur post, si perget laedere;
 Ita ut facere instituit, quam nunc acturi sumus
 Menandri Eunuchum, postquam Aediles emerunt; 20
 Perfecit, sibi ut inspiciendi esset copia.
 Magistratus cum ibi adessent, cecepta est agi.
 Exclamat, furem, non poetam, fabulam
 Dedisse, et nil dedisse verborum tamen:
 Colacem esse Naevi et Plauti veterem fabulam: 25
 Parasiti personam inde ablatam et militis.
 Si id est peccatum, peccatum imprudentia est
 Poetae: non quo furum facere studuerit:
 Id ita esse, vos jam judicare poteritis.
 Colax Menandri est: in ea est parasitus Colax, 30
 Et miles gloriosus: eas se hic non negat
 Personas transtulisse in Eunuchum suam
 Ex Graeca: set eas fabulas factas prius
 Latinas scisse sese, id vero pernegat.
 Quod si personis isdem huic uti non licet: 35
 Qui magis licet currantem servum scribere,

Bonás matronas fácere, meretricés malas,
 Parasítum edacem, glóriosum militem,
 Puerúm supponi, fálli per servóm senem,
 Amáre, odisse, súspicari? dénique 40
 Nullum ést jam dictum, quód non dictum sit prius.
 Quare áequom est vos cognóscere atque ignóscere,
 Quae véteres facitárunť, si faciúnt novi.
 Date óperam, cum siléntio animum atténdite,
 Ut pérnoscatís, quíd sibi Eunuchús velit. 45

ACTUS I. SCENA I.

PHAEDRIA adulescens. PARMENO servus.

Ph. Quid igitur faciam? nón eam, ne núnc quidem
 Cum adcérsor ultro? an pótius ita me cómparem,
 Non pérpeti meretricúm contumélias?
 Exclúsit: revocat: rédeam? non, si me óbsecret.
Pa. Siquidem hércle possis, nil prius, neque fórtius: 5
 Verúm si incipies, néque pertendes náviter,
 Atque úbi patí non póteris, cum nemo vípetet,
 Infécta pace, ultro ad eam venies; indicans
 Te amáre, et ferre nón posse: actum'st. fílicet.
 Perísti, eiudet, úbi te victum cénserit. 10
Ph. Proin tú, dum est tempus, étiam atque etiam hoc cógita,
 Ere, Quae res in se néque consilium, néque modum
 Habet úllum, eam rem consilio regere nón potes.
 In amóre haec omnia insunt vitia: injúriae,
 Suspíciones, inimicitiae, indútia, 15
 Bellúm, pax rursus: incérta haec si tu póstules,
 Ratióne certa fácere, nihilo plús agas,
 Quam sí des operam, ut cúm ratióne insánias.
 Et quód nunc tute técum iratus cógitas,
 Egóne illam? quae illum? quae me? quae non? sine modo, 20
 Mori me malim: séntiet qui vir siem:
 Haec vérba una mehércle falsa lácrimula,
 Quam oculós terendo misere vix vi exprésserit,
 Restinguet: et te ultro áccusabit: ét dabis
 Ultro ei supplicium. *Ph.* o indignum facinus: núnc ego 25
 Et illám scelestam esse, ét me miserum séntio:
 Et taedet: et amore árdeo: et prudéns, sciens,
 Vivús vidensque péreo: nec quid agám scio.
Pa. Quid agás? nisi ut te rédimas captum quám queas
 Mínimó: si nequeas paúlulo, at quantí queas: 30
 Et né te adflies. *Ph.* itane suades? *Pa.* sí sapis.
 Neque, praéterquam quas ípse amor moléstias

Habet, áddas: et illas, quas habet, recté feras.
 Set ecce ipsa egreditur, nóstri fundi cálamitas:
 Nam quód nos capere opórtet, haec intércipit.

35

ACTUS I. SCENA II.

THAIS meretrix. PHAEDRIA. PARMENO.

TH. Miserám me, vereor, ne illud gravius Phaédia
 Tulerít, neve aliorsum átque ego feci accéperit,
 Quod heri intromissus nóñ est. *PH.* totus, Pármeno,
 Tremo hórreoque, póstquam aspexi hanc. *PA.* bóno animo es:
 Accéde ad ignem hunc, jám calesces plús satis. 5
TH. Quis híc lóquitur? ehem, tun' híc eras, mi Phaédia?
 Quid híc stábas, cur non récta introibas? *PA.* céterum
 De exclúsióne vérbum nullum. *TH.* quíd taces?
PH. Sané, quia vero hae mihi patent sempér fores,
 Aut quia sum apud te prímus. *TH.* missa istaéc face. 10
PH. Quid missa? o Thais, Tháís, utinam essét mihi
 Pars aequa amoris técum, ac pariter fieret,
 Ut aut hoc tibi doléret itidem, ut mihi dolet;
 Aut égo istuc abs te fáctum nihili pénderem.
TH. Ne crúcia te obsecro, ánime mi, mi Phaédia. 15
 Nón póli, quo quemquam plús amem aut plús diligam,
 Eo féci: set ita erát res, faciundúm fuit.
PA. Credo, út sit, misera praé amore exclusti hunc foras.
TH. Sicine agis, Parmeno? áge: set huc qua grátia
 Te accérsi jussi, ausculta. *PH.* fiat. *TH.* dic mihi 20
 Hoc prínum, potin' est híc tacere? *PA.* egone? óptume.
 Verum heús tu, hac lege tibi meam adstringó fidem:
 Quae véra audivi, táceo et contineo óptume:
 Sin fálsum aut vanum aut fictum'est, continuó palam'est:
 Plenús rimarum sum, hác atque illac pérfluó. 25
 Proin tú, taceri sí vis, vera dicito.
TH. Samiá mihi mater fúit: ea habitabát Rhodi.
PA. Potést taceri hoc. *TH.* túm ibi matri párvolam
 Puéllam dono quidam mercatór dedit,
 Ex Áttica hinc abréptam. *PH.* civemne? *TH.* árbitror: 30
 Certúm non scimus: mátris nomen ét patris
 Dicébat ipsa: pátriam et signa cétera
 Neque scibat, neque per aétatem etiam pósis erat.
 Mercatór hoc addébat: e praedónibus,
 Unde émerat, se audisse abreptam e Súnio. 35
 Matér ubi accepit, coépit studiose ómnia
 Docére, educere, ita uti sí esset filia.
 Sorórem plerique ésse credebánt meam.

Ego cum illo, quicum tum úno rem habebam hóspite,
 Abii húc: qui mihi reliquit haec, quae habeo, ómnia. 40
PA. Utrúmque hoc falsum'st: éffluet. *TH.* qui istúc? *PA.* quia
 Neque tu úno eras conténta, neque solús dedit:
 Nam hic quóque bonam magnámque partem ad te áttulit.
TH. Itá'st: set sine me pérvenire, quó volo.
 Intérea miles, qui me amare occéperat, 45
 In Cáriam est proféctus: te intereá loci
 Cognóvi. tute scis postilla quam intumum
 Habeám te: et mea consilia ut tibi credam ómnia.
PH. Neque hóc tacebit Pármeno. *PA.* oh, dubiúmne id est?
TH. Hoc ágite, amabo. máter mea illic mórtua'st 50
 Nupér: ejus frater-áliquantum ad rem est ávidior.
 Is, úbi hanc forma videt honesta virginem
 Et fidibus scire, prétium sperans sílico
 Producit: vendit: fórte fortuna ádfuit
 Hic méus amicus: émit eam donó mihi, 55
 Inprúdens harum rérum ignarusque ómnium.
 Is vénit: postquam sénsit me teciúm quoque
 Rem habére, fingit caúsas, ne det, sédulo:
 Ait, sí fidem habeat se íri praepositúm tibi
 Apút me; ac non id métuat, ne, ubi accéperim, 60
 Sesé relinquam; vélle se illam mihi dare:
 Verum id vereri. sét ego quantum súspicor,
 Ad virginem animum adjécit. *PH.* etiamne ámplius?
TH. Nil: nám quaesivi. núnc ego eam, mi Phaédria,
 Multae sunt causae, quámobrem cupiam abducere: 65
 Primúm quod soror est dicta: praeterea út suis
 Restítuam ac reddam. sóla sum: habeo hic néminem,
 Neque amicum neque cognátum. quamobrem, Phaédria,
 Cupio áliquos parere amicos benefició meo.
 Id, amábo, adjuta mé, quo id fiat fácilius. 70
 Sine illúm priores pártes hosce aliquót dies
 Apút me habere. nil respondes? *PH.* péssuma,
 Egon' quícquam cum istis fáctis tibi respóndeam?
PA. Eu nóster, laudo: tándem perdoluit: vir es.
PH. At égo nescibam, quórsum tu íres: párvola 75
 Hinc ést abrepta: eduxit mater pró sua:
 Soror dicta'st: cupio abducere, ut reddám suis:
 Nempe ómnia haec núnc vérba huc redeunt dénique,
 Ego exclúdor: ille récipitur. qua grátia?
 Nisi si illum plus amás quam me, et istam núnc times, 80
 Quae advécta'st, ne illum tálem praeripiát tibi.
TH. Ego id tímeo? *PH.* quid te ergo áliud sollicitát? cedo.
 Num sólus ille dóna dat? nuncúbi meam

- Benignitatem sēnsisti in te claudier? 85
 Nonne, ubi mi dixti, cūpere te ex Aethiopia
 Ancillulam, relictis rebus omnibus
 Quaesivi? porro eunuchum dixti velle te,
 Quia solac utuntur his reginae: répperi.
 Heri minas pro ambobus viginti dedi.
 Tamén contemptus abs te haec habui in mémoria: 90
 Ob haec facta abs te spérnor. *TH.* quid istic Phaédria?
 Quamquam illam cupio abdúcere, atque hac re árbitor
 Id fieri posse máxime: verúntamen,
 Potiús quam te inimicum hábeam, faciam ut jússeris.
PH. Utinam istuc verbum ex ánimo ac vere diceres: 95
 Potiús quam te inimicum hábeam: si istuc créderem
 Sincére dici, quidvis possem pépeti.
PH. Labáscit, victus uno verbo, quam cito!
TH. Ego nón ex animo mísera dico? quam joco
 Rem vóluiſti a me tándem, quin perféceris? 100
 Ego impetrare néqueo hoc abs te, bíduum
 Saltem ut concedas sólum. *PH.* siquidem bíduum.
 Verúm ne fiant isti viginti dies.
TH. Profécito non plus bíduum aut — *PH.* aut? nil moror.
TH. Non fiet: hoc modo sine te exorem. *PH.* scilicet 105
 Faciéndum'st quod vis. *TH.* mérito te amo, béne facis.
PH. Rus ibo: ibi hoc me mácerabo bíduum:
 Ita fácere certum'st: mós gerundus'st Tháidi.
 Tu, Pármeno, huc fac illi ádducantur. *P.* máxime.
PH. In hoc bíduum, Thais, vale. *TH.* mi Phaédria, 110
 Et tú: namquid vis áliud? *PH.* egone quid velim?
 Cum milite isto praésens, absens ut sies:
 Diés noctesque mé ames: me désideres:
 Me sónnies: me expécetes: de me cógites:
 Me spéres: me te oblécetes: mecum tóta sis: 115
 Meus fáce sis postremo ániuus, quando ego súm tuus.
TH. Me miseram, forsan párvam hic habeat mihi fidem,
 Atque ex aliarum ingéniis nunc me júdicet.
 Ego póll, quae mihi sum cónscia, hoc certó scio,
 Neque mé finxisse fálsi quicquam, néque meo 120
 Cordi ésse quemquam cáriorem hoc Phaédria:
 Et quicquid hujus féci, causa virginis
 Féci: nam me ejus spéro fratrem própemodum
 Jam répperisse, aduléscentem adeo nóbilem:
 Et is se hódie venturum ad me constituit domum. 125
 Concédam hinc intro, atque éxspectabo, dúm venit.

ACTUS II. SCENA I.

PHAEDRIA. PARMENO.

Ph. Fác, ita ut jussi, déducantur isti. *Pa.* faciam. *Ph.* at diligenter.
Pa. fiet. *Ph.* at matúre. *Pa.* fiet. *Ph.* sátine hoc mandatúm'st
 tibi? *Pa.* ah

Rogítare, quasi difficile sit.

Útinam tam aliquid invenire fáciie possis, Phaédria,
 Quam hóc peribit. *Ph.* égo quoque una péreo, quod mi est cárius: 5
 Ne istuc tam iniquo pátiare animo. *Pa.* mínime: quin efféctum dabo.
 Set núm quid aliud ímperas?

Ph. Múnus nostrum ornáto verbis, quód poteris: et istum aémulum,
 Quod póteris, ab ea péllito. *Pa.* ah,

Mémini, tametsi núllus moneas. *Ph.* égo rus ibo, atque ibi
 manebo. 10

Pa. Cénseo. *Ph.* set héus tu. *Pa.* quid vis? *Ph.* cénsen' posse
 me óffirmare et

Pérupti, ne rédeam interea? *Pa.* téne? non hercle árbitror:
 Nam aut jám révertere; aut mox noctute ádiget horsum insómnia.

Ph. Opus fáciam, ut defetiger usque, ingrátis ut dórmiam.
Pa. Vigilábis lassus: hóc plus facies. *Ph.* ah, nil dicis, Pármeno. 15

Ejiciunda hercle est haéc mollities ánimi: nimis me indúlgeo.
 Tandém non ego illa cáream, si sit ópus, vel totum tríduum?
Pa. hui,

Únivorsum tríduum? vide quíd agas. *Ph.* stat senténcia.

Pa. Dí boni, quid hoc mórbis est? adeon' hómines immutárier

E'x amore, ut nón cognoscas eúndem esse? hoc nemó fuit 20

Mínus ineptus, mágis severus quisquam, nec magis cóntinens.

Sét quis hic est, qui huc pérgit? attat, híc quidem est para-
 sitús Gnatho

Militís: ducit secum una virginem dono huíc: papae,

Fáciie honesta. mírum, ni ego me túrpiter hodie híc dabo

Cúm meo decrepito hóc eunucho. haec súperat ipsam Tháidem. 25

ACTUS II. SCENA II.

GNATHO parasitus. PARMENO.

Gn. Di immortales, hómni homo quid praestat? stulto intéllegens

Quíd interest? hoc ádeo ex hac re vénit in mentém mihi:

Cónveni hodie advéniens quendam méi loci hinc atque órdis

Hómínem haut inpurum, ítidem patria qui ábligurríerat bona:

Video sentum, squálidum, aegrum, pánnis annisque óbsitum. 5

Quíd istuc, inquam, ornáti est? quoniam míser, quod habui,
 pérdidi: en

Quó redactus sum! ómnés notí me atque amici déserunt.

TERENTIUS.

D

Hic ego illum contempsisti prae me; quid homo, inquam, ignavissime?
 Ytan' parasti te, ut spes nulla reliqua in te sit tibi?
 Simul consilium cum re amisti? viden' me ex eodem ortum loco? 10
 Qui color, qui nitor vestitus; quae habitudo est corporis?
 Omnia habeo, neque quicquam habeo: nil cum est, nil deficit tamen.
 At ego, infelix, neque ridiculus esse, neque plagas pati
 Possum. quid? tu his rebus credis fieri? tota erras via.
 Olim isti fuit generi quondam quaestus apud saeculum prius: 15
 Hoc novum est aucupium: ego adeo hanc primus inveni viam.
 Est genus hominum, qui esse primos se omnium rerum volunt,
 Nec sunt; hos consector: hisce ego non paro me ut rideant,
 Set eis ultro adrideo, et eorum ingenia admiror simul:
 Quicquid dicunt, laudo: id rursus si negant, laudo id quoque: 20
 Negat quis? nego, aut? ajo: postremo imperavi egomet mihi
 Omnia adsentari. is quaestus nunc est multo uberrimus.
 PA. Scitum hercle hominem; hic homines prorsum ex stultis
 insanos facit.

GN. Dum haec loquimur, interea loci ad macellum ubi advenimus;
 Concurrunt laeti mi obviam cuppediarii omnes: 25

Cetarii, lanii, coqui, fartores, piscatores,
 Quibus et re salva et perdita profueram et prosum saepe:
 Salutant: ad cenam vocant: adventum gratulantur.

Ille ubi miser famelicus videt me esse tanto honore, et
 Tam facile victum quaerere; ibi homo coepit me obsecrare, 30
 Ut sibi liceret discere id de me: sectari iussi.
 Si potis est, tanquam philosophorum habent discipuli ex ipsis
 Vocabula, parasitii item ut Gnathonici vocentur.

PA. Viden' otium et cibus quid facit alienus. GN. set ego cesso
 Ad Thaidem hanc deducere, et rogare ad cenam ut veniat? 35

Set Parmenonem ante ostium hic Thaidis tristem video
 Rivalis servom: salva res. nimirum hinc homines frigent.

Nebulonem hunc certum st ludere. PA. hinc hoc munere arbitratur
 Suam Thaidem esse. GN. plurima salute Parmenonem

Summum suum impertit Gnatho, quid agitur? PA. statur.
 GN. video. 40

Num quidnam hic quod nolis vides? PA. te. GN. credo: at
 num quid aliud?

PA. Qui dum? GN. quia tristis's. PA. nil quidem. GN. ne sis:
 set quid videtur

Hoc tibi mancipium? PA. non malum hercle. GN. uro homi-
 nem. PA. ut falsus animi es.

GN. Quam hoc minus gratum Thaidi arbitrare esse? PA. hoc
 nunc dicis,

Ejectos hinc nos; omnium rerum heus vicissitudo est. 45
 GN. Sex ego te totos, Parmeno, hos mensis quietum reddam;

Ne súrsum deorsum cúrsites: neve úsque ad lucem vigiles:
 Ecquid beo te? *PA.* mén? *PAPAE.* *GX.* sic sóleo amicos. *PA.* laúdo.
GX. Detíneo te: fortáste tu proféctus alio fúeras.
PA. Nusquám. *GX.* tum tu igitur paululum da mi óperae: fac
 ut admittar 50

Ad illam. *PA.* age modo nunc tibi patet foris haéc, quia istam dúcis.
GX. Num quem évocari hinc vis foras? *PA.* sine bídium hoc
 praetereat:

Qui mibi nunc uno digitulo forem áperis fortunátus,
 Ne tu istanc faxo cálcibus saepe insultabis frástra.
GX. Etiámne tu hic stas, Pármeno? cho numnam hic relictus
 cústos, 55

Ne quis forte internúntius clam a milite ad istam cúrset?
PA. Facéte dictum: míra vero militi quae pláceant.
 Set video erilem filium minórem huc adveníre.
 Mirór, quid ex Piraeo áberit: nam ibi cústos publice ést nunc,
 Non témere est: et properáns venit: nescio quid circumspectat. 60

ACTUS II. SCENA III.

CHAEREA adulescens. PARMENO.

CH. O'ccidi.

Neque vírgo est usquam: néque ego, qui illam e cónspectu
 anisí meo.

Ubi quaeram, ubi investigem, quem percónter, qua insistám via,
 Incértus sum. una haec spés est; ubi ubi est, diu celari nón potest.
 O faciém pulchram: déleo omnis dehinc ex animo múlieres: 5
 Taedét cotidiánarum harum fórmarum. *PA.* ecce autem álterum,
 Nescio quid de amore loquitur: o infortunátum senem!

Hic véro est, qui si occéperit,
 Ludúm jocumque dicas fuisse illum álterum, 10
 Praeut hújus rabies quae dabit.

CH. Ut illúm di deae omnes sénium perdant, qui hódie me re-
 morátus est;

Meque ádeo, qui restiterim; tum autem qui illum flocci fécerim.
 Sét eecum Parmenónem. salve. *PA.* quid tu es tristis? quidve
 es álacris?

Únde is? *CH.* egone? nescio hercle, neque únde eam, neque
 quórsum eam:

Ita prórsum oblitus súm mei. 15
PA. Qui quaéso? *CH.* amo. *PA.* hem. *CH.* nunc, Pármeno, te
 óstendes, qui vír sies.

Scis té mihi saepe póllicitum esse: Chaérea, aliquid ínveni
 Modo, quód ames: utilitátem in ea re faciám ut cognoscás meam:
 Cum in cèllulam ad te patrís penum ómnem cóngerebam clánculum.

PA. Age inépte. *CH.* hoc hercle factum'st. fac sis nunc promissa appareant: 20

Sive adeo digna res est, ubi tu nervos intendas tuos.
Haut similis virgo'st virginum nostrarum; quas matres student
Demissis humeris esse, victo pectore, ut gracilae sient.

Si qua est habitior paulo, pugilem esse aiunt: deducunt cibum:
Tametsi bona est natura, reddunt curatura iuncea: 25

Itaque ergo amantur. *PA.* quid tua istaec? *CH.* nova figura
oris. *PA.* papae.

CH. Color verus, corpus solidum et succi plenum. *PA.* anni?
CH. anni? sedecim.

PA. Flos ipse. *CH.* nunc hanc tu mihi vel vi, vel clam, vel precario
Fac tradas: mea nihil refert, dum potiar modo.

PA. Quid, virgo cuja'st? *CH.* nescio hercle. *PA.* unde'st?
CH. tantundem. *PA.* ubi habitat? 30

CH. Ne id quidem. *PA.* ubi vidisti? *CH.* in via. *PA.* qua
ratione illam amisti?

CH. Id equidem adveniens mecum stomachabar modo:
Neque quemquam ego esse hominem arbitror, cui magis bonae
Felicitates omnes aversae sient.

Quid hoc est sceleris? perii. *PA.* quid factum'st? *CH.* rogas? 35

Patris cognatum atque aequalem Archidemidem
Nostine? *PA.* quidni? *CH.* is, dum hanc sequor, fit mi obviam.

PA. Incommodum hercle. *CH.* immo enimvero infelicititer:

Nam incommoda alia sunt dicenda, Parmeno.

Illum liquet mi dejerare, his mensibus 40

Sex septem prorsus non vidisse proxumis;

Nisi nunc, cum minime vellem, minimeque opus fuit.

Eho nonne hoc monstri simile'st? quid ais? *PA.* maxime.

CH. Continuo adcurrit ad me, quam longe quidem,

Incurvus, tremulus, labiis demissis, gemens: 45

„Heus heus, tibi dico, Chaerea,“ inquit, restiti.

„Scin' quid ego te volebam?“ dic. „cras est mihi

judicium,“ quid tum? „ut diligenter nunties

Patri, advocatus mane mi esse ut meminerit.“

Dum haec loquitur, abiit hora. rogo num quid velit. 50

„Recte,“ inquit, abeo. cum huc respicio ad virginem,

Illam sese interea commodum huc advoraterat

In hanc nostram plateam. *PA.* mirum ni hanc dicit, modo

Huic quae data'st dono. *CH.* huc cum advenio, nulla erat.

PA. Comitès secuti scilicet sunt virginem. 55

CH. Verum; parasitus cum ancilla. *PA.* ipsa'st: illicet:

Desine: jam conclamatum'st. *CH.* alias res agis.

PA. Istuc ago equidem. *CH.* nostin' quaeo dic mihi, aut

Vidistin'? *PA.* vidi, novi: scio, quo abducta sit.

Ch. Eho Pármeno mi, nóstin', et scis úbi siet? 60

Pa. Húc deducta'st ad meretricem Tháidem: ei donó data'st.

Ch. Quis is est tam poténs, cum tanto múnere hoc? *Pa.*
milés Thraso,

Phaédriae rivális. *Ch.* duras frátris partis praédicas.

Pa. Ymmo enim si scías quod donum dóno huic contra cómparet,
Mágis id dicas. *Ch.* quódnam quaeso hercle? *Pa.* eúnuchum.

Ch. illumne, óbsecro, 65

Ynhonestum hominem, quém mercatus ést heri, senem múlierem?

Pa. Ystunc ipsum. *Ch.* homó quatietur cérte cum donó foras.

Sét istam Thaidém non scivi nóbis vicinam. *Pa.* haút diu'st.

Ch. Périi, numquamne étiam me illam vídisse? ehođum dic mihi:

E'stne, ut fertur, fórma? *Pa.* sane. *Ch.* at nihil ad nostram
hanc. *Pa.* ália res. 70

Ch. Óbsecro hercle, Pármeno, fac ut pótiar. *Pa.* faciam sédulo,

Dábo operam, adjutábo: num quid me áliud? *Ch.* quo nunc is?

Pa. domum,

U't mancipia haec, ita uti jussit fráter, ducam ad Tháidem.

Ch. Ó fortunatum istum eunuchum; qui quidem in hanc de-
túr domum!

Pa. Quid ita? *Ch.* rogitas? súmma forma sémper conservám
domi 75

Vidébit, conloquétur: aderit úna in unis aédibus:

Cibúm nonnūquam cápíet cum ea: intérdum propter dórmiét.

Pa. Quid sí nunc tute fórtunatus fías? *Ch.* qua re, Pármeno?

Respónde. *Pa.* capias tu illius vestem. *Ch.* véstem? quid
tum póstea?

Pa. Pro illó te deducam. *Ch.* aúdio. *Pa.* te illum ésse di-
cam. *Ch.* intéllego. 80

Pa. Tu illis fruare cómmodis, quibus illum dicebás modo:

Cibum úna capias, ádsis, tangas, lúdas, propter dórmiás:

Quandóquidem illarum néque te quisquam nóvit, neque scit
quí sies.

Practérea forma et aétate ipse es, fáciie ut pro eunuchó probes.

Ch. Dixi pulchre: núnquam vídi mélius consiliúm dari. 85

Age eámus intro núnc iam: orna me, ábdue, duc, quantúm potest.

Pa. Quid agís? jocabar équidem. *Ch.* garris. *Pa.* périi, quid
ego egí miser?

Quo trúdis? perculerís jam tu me. tibi equidem dicó, mane.

Ch. Eámus. *Pa.* pergin'? *Ch.* cértum'st. *Pa.* vide ne níniúm

calidum hoc sit modo.

Ch. Non ést profecto: sine. *Pa.* at enim istaec ín me cudetúr

faba. *Ch.* ah! 90

Pa. Flagítium facimus. *Ch.* án id flagítium'st, sí ín domum
meretricíam

Dedúcar, et illis crúciбус, quae nos nóstramque adulescéntiam
 Habent déspicatam, et quae nos semper ómnibus cruciánt modis,
 Nunc réferam gratiam: átque eas itidem fállam, ut ab illis fállimur?
 An pótius par atque aéquum'st, pater ut á me ludatúr dolis? 95
 Quod qui rescierint, cúlpent; illud mérito factum omnés putent.
PA. Quid istic? si certum'st fácere, facias: vérum ne post cónferas
 Culpam in me. *CH.* non faciám. *PA.* jubesne? *CH.* júbeo,
 cogo, atque impero;
 Numquám defugiam auctóritatem. *PA.* séquere: di vortánt bene.

ACTUS III. SCENA I.

THRASO miles. GNATHO. PARMENO.

TH. Magnás vero agere grátias Thais mihi?
GN. Ingéntis. *TH.* ain' tu, laéta'st? *G.* non tam ipsó quidem
 Donó, quam abs te datum esse: id vero sério
 Triúmphant. *P.* huc provisó ut ubi tempús siet.
 Dedúcam, set eecum mílitem. *TH.* est istúc datum 5
 Profécto, ut grata mihi sint quae facio ómnia.
GN. Advórti hercle animum. *TH.* vél rex semper máxumas
 Mihi agébat quicquid féceram; aliis nón item.
GN. Labóre alieno mágno partam glóriam
 Verbis saepe in se tránsfert, qui habét salem, 10
 Quod inté est. *TH.* habes. *G.* rex te érgo in oculis. — *TH.* scilicet.
GN. Gestáre. *T.* verum: crédere omnem exércitum,
 Consília, *G.* mírum. *TH.* túm sicubi eum sátietas
 Hominum, aut negoti si quando odium céperat,
 Requíescere ubi volébat, quasi: nostín? *G.* scio. 15
 Quasi ubi illam expueret míseriam ex animó. *TH.* tenes.
 Tum mé convivam sólum abducebát sibi. *G.* hui,
 Regem élegantem nárras. *TH.* immo sic homo'st:
 Perpaúcorum hominum'st. *G.* immo nullorum, árbitror,
 Si técum vivit. *TH.* invidere omnés mihi, 20
 Mordére clanculum: égo non flocci péndere:
 Illi invidere mísero: verum unús tamen
 Impénse, elephantis quem Índicis praefécerat:
 Is ubi molestus mágis est, quaeaso, inquám, Strato,
 Eone és ferox, quia habés imperium in béluas? 25
GN. Pulchré mehercle díctum et sapientér. papae,
 Iuguláras hominem, quid ille? *TH.* mutus íllico.
GN. Quidni ésset? *P.* di vostrám fidem! hominem pérditum
 Miserúmque: et illum sacrilegum. *TH.* quid illúd, Gnatho,
 Quo pácto Rhodium tétigerim in convivio, 30
 Numquám tibi dixi? *G.* núnquam: sed narra óbsecro.
 Plus mílies jam audívi. *TH.* una in convivio

Erat hic, quem dico, Rhódus adolescentulus:
 Forte habui scortum: coepit ad id adludere,
 Et me irridere. quid agis, homini inquam, inprudens? 35
 Lepus tute es, et pulmentum quaeris? G. há ha haec.
 TH. Quid est? G. facete, lepide, laute, nil supra.
 Tuum obsecro ne hoc dictum erat? vetus credidi.
 TH. Audieras? G. saepe: et fertur in primis. TH. meum'st.
 GN. Dolet dictum inprudenti adolescenti, et libero. 40
 P. At te di perdant. G. quid ille quaeso? TH. perditus.
 Risu omnes qui aderant, emoriri: denique
 Metuebant omnes jam me. G. non injuria.
 TH. Set heus tu, purgon' ego me de istac Tháidi,
 Quod eam me amare suspicata'st? G. nil minus. 45
 Immo auge magis suspicionem. TH. cur? G. rogas?
 Scin', si quando illa mentionem Phaédriae
 Facit aut si laudat; te ut male urat? TH. sentio.
 GN. Id ut ne fiat, haec res sola'st remedio.
 Ubi nominabit Phaédriam, tu Pámphilam 50
 Continuo. si quando illa dicet, Phaédriam
 Intrómittamus comissatum: Pámphilam
 Cantum, tu, provocemus. si laudabit haec
 Illius formam: tu hujus contra. denique 55
 Par tu pari referto, quod eam mordeat.
 TH. Siquidem me amaret, tum istuc prodesset, Gnatho.
 GN. Quando illud quod tu das, expectat atque amat,
 Jam dudum te amat: jamdudum illi facile fit,
 Fructum, ne quando iratus tu alio conferas. 60
 TH. Bene dixi: ac mihi istuc non in mentem venerat.
 GN. Ridiculum: non enim cogitaras: ceterum
 Idem hoc aut melius tute invenissés, Thraso.

ACTUS III. SCENA II.

THAIS. THRASO. PARMENO. GNATHO. PYTHIAS ancilla.

TH. Audire vocem visa sum modo militis.
 Atque eecum. salve, mi Thraso. THR. o Thais mea,
 Meum suavium, quid agitur? ecquid nos amas
 De fidicina istac? P. quam venuste! quod dedit
 Principium adveniens! TH. plurimum meritó tuo. 5
 GN. Eamus ergo ad cenam: quid stas? P. hem alterum:
 Abdómini hunc natum dicas. THR. ubi vis, non moror.
 P. Adibo, atque adsimulabo quasi nunc exeam.
 Ituran', Thais, quopiam es? TH. ehem, Parmeno,
 Bene fecisti: hodie itura. P. quo? TH. quid, hunc non vides? 10

- P.* Video, ét me taedet. úbi vis dona adsúnt tibi
A Phaédria. *THR.* quid stámus? cur non inus hinc?
- P.* Quaeso hércle ut liceat, páce quod fiat tua,
Dare huic quae volumus, cónvenire et cónloqui.
- THR.* Perpúlchra, credo, dóna, haut nostris símilia. 15
- P.* Res indicabit. heús jubete istós foras
Exire, quos jussi, ócius. procéde tu huc.
- Ex Aéthiopia est úsque haec. *THR.* hic sunt trés minae.
- GN.* Vix. *P.* úbi tu es, Dore? accéde huc. hem eunuchúm tibi,
Quam liberali fácie? quam aetate íntegra? 20
- TH.* Ita mé di ament, honéstus est. *P.* quid tu ais, Gnatho?
Num quíd habes quod contémnas? quid tu autém, Thraso?
Tacént: satis laudant. fác periculum in líteris,
Fac in palaestra, in músicis: quae liberum
Scire aequom'st adulescéntem, sollertím dabo. 25
- THR.* Ego illum eunuchum, si ópus siet, vel sóbrius.
P. Atque haéc qui misit, nón sibi soli póstulat
Te vívere, et sua caúsa excludi céteros;
Neque púgnas narrat, néque cicatricés suas
Osténtat; neque tibi óbstat, quod quidám facit: 30
Verum úbi molestum nón erit, ubi tú voles,
Ubi témpus tibi erit, sát habet, tum si récipitur.
- THR.* Appáret servom hunc ésse domini paúperis
Miseríque. *G.* nam hercle némo posset, sát scío,
Qui habéret, qui paráret alium, hunc pépéti. 35
- PA.* Tace tú: quem ego ínfra esse ínfimos omnis puto
Hominés: nam qui huic adséntari animum indúxeris,
E flámma petere té cibum posse árbitror.
- THR.* Iamne ínus? *TH.* hos prius introducam, et quae volo
Simul ímperabo: póstea continuo éxco. 40
- THR.* Ego hinc ábeo. tu istanc ópperire. *P.* haut cónvenit
Una íre cum amica ímperatorem in via.
- THR.* Quid tibi ego multa dícam? domini símilis es.
- GN.* Ha ha haé. *THR.* quid rides? *G.* istud quod dixí modo:
Et illúd de Rhodio díctum in mentem cúm venit. 45
- Set Tháís exít. *THR.* ábi prac: cura, ut sint domi
Paráta. *G.* fiat. *TH.* díligenter, Pýthias,
Fac cúres, si forte húc Chremes advénerít,
Ut óres, primum ut rédeat: si id non cómmodum'st,
Ut máneat: si id non póterít, ad me addúcto. 50
- PR.* Ita fáciam. *TH.* quid? quid áliud volui dícere?
Ehem cúrate istam díligenter vírginem:
Domi ut sítis, facite. *THR.* eámus. *TH.* vos me séquimini.

ACTUS III. SCENA III.

CHREMES. PYTHIAS ancilla.

Ch. Profecto quanto magis magisque cogito,
 Nimirum dabit haec Thais mihi magnum malum:
 Ita me ab ea astute video labefacturier,
 Iam tum cum primum iussit me ad se adcersier. 5
 Roget quis, quid tibi cum ea; ne noram quidem.
 Ubi veni, causam, ut ibi manerem, reperit:
 Ait rem divinam fecisse, et rem seriam
 Velle agere mecum. jam erat tum suspicio,
 Doló malo haec fieri omnia. ipsa accumbere
 Mecum; mihi sese dare: sermonem quaerere. 10
 Ubi friget, huc evasit, quam pridem pater
 Mi et mater mortui essent. dico, jam diu.
 Rus sunio equod habeam, et quam longe a mari.
 Credo ei placere hoc, sperat se a me avellere. 15
 Postrimo, equa inde parva periisset soror;
 Equis cum ea una; equid habuisset cum perit;
 Equis cam posset noscere. haec cur quaeritet?
 Nisi si illa forte, quae olim perit parvola,
 Eam sese intendit esse, ut est audacia. 20
 Verum ea si vivit, annos nata'st sedecim:
 Non major: Thais, quam ego sum, majuscula'st.
 Misit porro orare, ut venirem, serio.
 Aut dicat quid volt, aut molesta ne siet.
 Non hercle veniam tertio. heus heus, equis hic? 25
 Ego sum Chremes. *Py.* o capitulum lepidissimum.
Ch. Dico ego mi insidias fieri? *Py.* Thais maximo
 Te orabat opere, ut cras redires. *Ch.* rus eo.
Py. Fac amabo. *Ch.* non possum, inquam. *Py.* at tu aput nos
 hic mane,
 Dum redeat ipsa. *Ch.* nil minus. *Py.* cur mi Chremes?
Ch. Malam rem hinc ibis? *Py.* si istuc ita certum'st tibi, 30
 Amabo, ut illuc transeas, ubi illa'st. *Ch.* eo.
Py. Abi, Dorias, cito hunc deduc ad militem.

ACTUS III. SCENA IV.

ANTIPIO adulescens.

An. Heri aliquot adulescentuli coimus in Piraeco,
 In hunc diem ut de symbolis essemus. Chaeream ei rei
 Praefecimus: dati anuli: locus, tempus constitutum'st.
 Praetereit tempus, quo in loco dictum'st, parati nihil est.
 Homo ipse nusquam'st: neque scio quid dicam, aut quid 5
 conjectem.

Nunc mi hoc negoti ceteri dedere, ut illum quaeram.
 Idque adeo visam, si domi'st. set quisnam a Thaide exit?
 Is est, an non est? ipso est, quid hoc hominis? quid hoc ornati'st?
 Quid illud mali'st? nequeo satis mirari neque conicere.
 Nisi quicquid est, procul hinc lubet prius quid sit sciscitari. 10

ACTUS III. SCENA V.

CHAEREA. ANTIPHO.

Ch. Numquis hic est? nemo est. numquis hinc me sequitur?
 nemo homo'st.

Iamne erumpere hoc licet mihi gaudium? pro Iuppiter!
 Nunc est profecto, interfici cum perpeti me possum,
 Ne hoc gaudium contaminet vita aegritudine aliqua. 5
 Sed neminemne curiosum intervenire nunc mihi,
 Qui me sequatur quoque eam; rogitando obtundat, enicet:
 Quid gestiam, aut quid laetus sim, quo pergam, unde emer-

gam, ubi siem

Vestitum hunc nactus, quid mihi quaeram, sanus sim anne insaniam?

An. Adibo, atque ab eo gratiam hanc, quam video velle, inibo.
Ch. Chaerea, quid est quod sic gestis? quid sibi hic vestitus quaerit? 10
 Quid est, quod laetus es? quid tibi vis? satine sanus? quid
 me adspectas?

Tacés quid? *Ch.* o festus dies hominis! amice, salve!

Nemo omnium'st, quem ego nunc magis videre cuperem, quam te.
An. Narra istuc quaeso quid sit. *Ch.* immo ego te obsecro,
 hercle! ut audias.

Nostine hanc, quam amat frater? *A.* novi; nempe, opinor,
 Thaidem. 15

Ch. Istam ipsam, *A.* sic commémneram. *Ch.* hodie quaedam
 est ei donó data

Virgo: ejus quid ego tibi nunc faciem praedicem aut laudem,
 Antipho:

Cum me ipse noris quam elegans formarum spectator siem?

In hac commotus sum. *A.* ain' tu? *Ch.* primam dices, scio, si videris.
 Quid multa verba? amare coepi. forte fortuná domi 20

Erat quidam eunuchus, quem mercatus frater fuerat Thaidi:
 Neque is deductus etiam tum ad eam. summonuit me Parmeno
 Ibiservus, quod ego arripui. *A.* quid id est? *Ch.* tacitus
 citius audies;

Ut vestem cum illo mutem, et pro illo jubeam me illoc ducier.
An. Pro eunuchon? *Ch.* sic est. *A.* quid ut ex ea re tandem
 caperes commodi? 25

Ch. Rogás? viderem, audirem, essem una quicum cupiebam,
 Antipho.

Num párra causa, aut práva ratio'st? tráditus sum múlieri.
 Illa ílico ubi me accépit, laeta véro ad se abducit domum:
 Comméndat virginém. *A.* cui? *tibine?* *Ch.* mihi. *A.* satis tutó tamen.
Ch. Edicit ne vír quisquam ad eam adeat: ét mi ne abscedam,
 ímperat: 30

In interiore párte ut maneam sólus cum sola. ádnuo
 Terram íntuens modéste. *A.* miser. *Ch.* ego, inquit, ad cenam
 hinc eo:

Abducit secum ancillas: paucae, quae circum illam essént, manent
 Novíciae puéllae. continuo haec adornant út lavet.
 Adhórtor properent. dum ápparatur, vírgo in conclaví sedet 35
 Suspéctans tabulam quándam pictam; ubi ínerat pictura haec,
 Iovem

Quo pácto Danacs mísisse ajunt quóndam in gremium ímbrem
 aúream.

Egomét quoque id spectáre coepi: et quia consimilem lúserat
 iam olim ille ludum, ínpéndio magis ánimus gaudebát mihi;
 Deum sése in hominem cónvertisse, et pér alias tégulas 40
 Venisse clanculum pér ímpluvium: fúcum factum múlieri.

At quém deum? qui témpla caeli súmma sonitu cóncutit.
 Ego homúncio hoc nó fécerim? ego véro illud fécerim ac lúbens.
 Dum haec mécum reputo, adcérsitur lavátum interea vírgo:
 Iit, lavít, rediit; deínde eam in lectu illae conlocárvnt. 45

Sto expéctans, si quid mi ímperent. venit úna, heus tu, inquit, Dóre,
 Cape hóc flabellum, et véntulum huic sic fácto, dum lavámur:
 Ubi nós laverimus, si volés, laváto. accipio trístis.

An. Tum equidem istuc os tuum ínpudens vidére nimium véllem,
 Qui essét status, flabéllulum tenére te asinum tántum. 50

Ch. Vix élocuta'st hóc, foras simul ómnes óruúnt se;
 Abeúnt lavatum, pérstrepunt; ita út fit, domini ubi ábsunt.

Intérea somnus vírginem obrímit, ego limis spécto
 Sic pér flabellum clánculum: simul ália circumspécto

Satine explórata sint. video esse. péssulum ostio óbdo. 55
An. Quid túm? *Ch.* quid túm? quid, fáture? *A.* fateor. *Ch.*

án ego occasiõem

Mi osténtam, tantam, tám brevem, tam optátam, tam ínsperátam
 Amíttrem? tum pól ego is essem véro, qui adsimulábar.

An. Sane hércle ut dicis. sét ínterim de sýmbolis quid áctum'st?
Ch. Parátum'st. *A.* frugi es: úbi? domin'? *Ch.* immo áput
 libertum Díscom. 60

An. Perlóngé'st. *Ch.* sét tanto ócius properémus. *A.* muta véstem.
Ch. Ubi mútem? perii: nam éxulo domó nunc: metuo frátreem,
 Ne íntús sit: porro autém patrem, ne rúre redierit jam.

An. Eámus ad me, íbi próximum'st ubi mútes. *Ch.* recte dicis.

Eámus: et de istác simul quo pácto porro póssim
Potíri, consiliúm volo capere úna tecum. *A. fiat.*

65

ACTUS IV. SCENA I.

DORIAS ancilla.

Ita me di ament, quántum ego illum vídi, non nil tímeo mísera,
Né quam ille hodie insánus turbam fáciat, aut vim Tháidi.
Nam póstquam iste advenit Chremes aduléscens, frater vírginis,
Mílitem rogat út illum admitti júbeat: ille continuo irasci,
Néque negare audére: Thais pórró instare, ut hóminem ínvitet. 5
Íd faciebat rétinendi illius caúsa: quia illa quæ cupiebat
Dé sorore ejus índicare, ad eám rem tempus nóñ erat.
Ínvitat tristis; mánsit, ibi illa cum illo sermonem óccipit.
Miles vero sibi putare addúctum ante oculos acémulum,
Fácere contra huic aégre: heus, inquit, púer, accerse Pám-
philam, 10

Út delectet híc nos: illa exclámat, mínime géntium.
Íñ convivium íllam? miles téndere inde ad júrgium.
Ínterea aurum sibi clam mulier démit, dat míhi ut aúferam:
Hóc est signi, ubi primum poterit, se íllinc subducét scio.

ACTUS IV. SCENA II.

PHAEDRIA.

Dum rús eo, coepi égomet mecum íntér vías,
Ita út fit, ubi quid in ánimo est moléstiae,
Aliám rem ex alia cógitare, et ea ómnia in
Pejórem partem, quid opus' st verbis? dum haéc puto, 5
Praetérii ímprudens víllam, longe jam ábieram,
Cum sénsi: redeo rúrsum, malé me véro habens:
Ubi ad ípsum venio déverticulum, cónstiti:
Occépi mecum cógitare, hem, bíduum híc
Manéndum' st soli síne illa? quid tum póstea? 10
Nil ést, quid? nil? si nóñ tangendi cópia ést,
Eho né vídendi quidem erit? si illud nóñ licet,
Saltem hóc licebit, cérté extrema línea
Amáre, haut nihil ést. víllam praetereó sciens.
Set quíd hoc, quod tímida súbito egreditur Pýthias?

ACTUS IV. SCENA III.

PYTHIAS. DORIAS. PHAEDRIA.

Py. Úbi ego illum scelerósum mísera atque ínpium ínveniam? aut
ubi quaeram?

Hó cine tam audax fá cinus facere esse aú sum? perii. *Ph.* hoc quid sit vereor.

Ph. Quin etiam insupér scelus, postquam lú díficatus'st virginem, Vestem ó mnem miserae discidit, tum ipsám capillo cóncidit.

Ph. Hem. *Py.* qui nunc si detúr mihi; 5

Ut ego ú nguibus facile illi in oculos í nvolem venéfico?

Ph. Nés cio quid profécto absente nó bis turbatúm'st domi.

Adíbo. quid istuc? quid festinas? aut quem quaeris, Pý thias?

Ph. Ehem Phaédria, ego quem quaéram? in' hinc, quo díg nus's, cum donis tuis

Tam lépidis. *Ph.* quid istuc ést rei? 10

Ph. Ró gan? eunuchum quém dedisti nó bis? quas turbás dedit!

Virginem, quam erac déderat dono míles, vitiavit. *Ph.* quid ais?

Ph. Périi. *Ph.* temulénta es. *Py.* utinam sic sint, mihi qui mále volunt.

Do. Au ó bsecro, mea Pý thias, quod istuc nam monstrúm fuit?

Ph. Insánis: qui istuc fá cere eunuchus pó tuit? *Py.* ego illum néscio: hoc, 15

Quod fécit, res ipsa índicat:

Virgo ípsa lacrumat, néque cum rogites, quid sit, audet dí cere.

Ille autém bonus vir núsquam apparet. etiam hoc misera súspicor,

Aliquíd domo abeuntem ábstulisse. *Ph.* néqueo mirarí satis,

Quo hinc ille abire ignávus possit lóngius: nisi sí domum 20

Forte ad nos rediit. *Py.* víse, amabo, núm sit. *Ph.* jam, faxó, scies.

Do. Perii, ó bsecro, tam infándum facinus, méa tu, ne audiví quidem.

Py. At pó l ego amatorés audieram múlierum esse eos máximos,

Set nil potesse: vérum miserae nó n in mentem vénerat:

Nam illum áliquo conclusissem, neque illi cómmissem virginem. 25

ACTUS IV. SCENA IV.

PHAEDRIA. DORUS. PYTHIAS. DORIAS.

Ph. Exí foras, scléste: at etiam réstítas,

Fugítive? prodi, mále conciliate. *Do.* ó bsecro. *Ph.* oh,

Illúc vide, os ut sibi distorsit cárnufex.

Quid huc tibi reditío'st? véstis quid mutátio'st?

Quid nárras? paulum sí cessassem, Pý thias, 5

Domí nó n offendissem, íta jam adornarát fugam.

Py. Haben' hó minem, amabo? *Ph.* quídni habeam? *Py.* o factúm bene.

D. Istúc pol véro béne. *Py.* ubi est? *Ph.* rogitas? nó n vides?

Py. Videam, ó bsecro, quem? *Ph.* hunc scílicet. *Py.* quis hic ést homo?

Ph. Qui ad vós deductus hó dic'st. *Py.* hunc oculis suis 10

Nostrárum numquam quisquam vidit, Phaédria.

TERENTIUS.

E

Ph. Non vidit? *Py.* an tu hunc credidisti esse, obsecro, Ad nos deductum? *Ph.* namque alium habui neminem. *Py.* au, Ne comparandus hic quidem ad illum est, ille erat Honesta facie et liberali. *Ph.* ita visus est 15
 Dudum, quia varia veste exornatus fuit:
 Nunc eo videtur foedus, quia illam non habet.
Py. Tace obsecro: quasi vero paulum intersiet.
 Ad nos deductus hodie est adolescensculus,
 Quem tu videre vero velles, Phaedria. 20
 Hic est victus, vetus, veteranus senex,
 Colore mustellino. *Ph.* hem, quae haec est fabula?
 Eo rediges me, ut, quid emerim egomet, nesciam?
 Eho tu, emin' ego te? *D.* emisti. *Py.* jube mi denuo
 Respondeat. *Ph.* roga. *Py.* venisti hodie ad nos? negat. 25
 At ille alter venit natus annos sedecim:
 Quem secum adduxit Parmeno. *Ph.* agetum, hoc mi expedi
 Primum: istam, quam habes, unde habes vestem? taces?
 Monstrum hominis, non dicturus? *D.* venit Chaerea.
Ph. Fratere? *D.* ita. *Ph.* quando? *D.* hodie. *Ph.* quam
 dudum? *D.* modo. 30
Ph. Quicum? *D.* cum Parmenone. *Ph.* norasne eum prius?
D. Non. *Ph.* unde fratrem meum esse scibas? *D.* Parmeno
 Dicebat eum esse, is mi hanc dedit vestem. *Ph.* occidi.
D. Meam ipse induit: post una ambo abierunt foras.
Py. Iam satis credis sobriam esse me, et nil mentitum tibi? 35
 Iam satis certum est, virginem vitiatam esse? *Ph.* age nunc, belua,
 Credis huic, quod dicat? *Py.* quid isti credam? res ipsa indicat.
Ph. Concede istuc paululum, audin'? etiam nunc paulum: sat est.
 Dic dum hoc rursum, Chaerea tuam vestem detraxit tibi?
D. Factum. *Ph.* et eam est indutus? *D.* factum. *Ph.* et pro te
 huc deductus est? *D.* ita. 40
Ph. Iuppiter magne, o scelestum atque audacem hominem.
Py. vaé mihi:
 Etiam nunc credés, indignis nos esse inrisas modis?
Ph. Mirum, ni tu credis, quod iste dicat, quid agam nescio,
 Heus negato rursus, possumne hodie ego ex te exculpere
 Verum? vidistine fratrem Chaeream? *D.* non. *Ph.* non potest 45
 Sine malo fateri, video: sequere hac: modo ait: modo negat.
 Ora me. *D.* obsecro te vero, Phaedria. *Ph.* i intro? *D.* eo ei.
Ph. Alio pacto honeste quomodo hinc abscedam nescio;
 Actum est siquidem, tu me hic etiam, nebulo, ludificabere?
Py. Parmenonis tam scio esse hanc technam, quam me vivere. 50
Do. Sic est. *Py.* inveniam pol hodie, parem ubi referam gratiam.
 Set nunc quid faciendum censes, Dorias? *D.* de istac rogas
 Virgine? *Py.* ita, utrum taceamne, an praedicem? *D.* tu pol, si sapis,

Quód scis, nescis, néque de eunucho, néque de vitio virginis.
 Hác re et te omni túrba evolves, ét illi gratum féceris. 55
 Id modo dic, abisse Dorum. *Py.* ita fáciam. *D.* set videón' Chremen?
 Tháís jam aderit. *Py.* quíd ita? *D.* quia, cum inde ábeo,
 jam tum incéperat
 Túrba inter eos. *Py.* áufer aurum hoc: égo scibo ex hoc, quíd siet.

ACTUS IV. SCENA V.

CHREMES. PYTHIAS.

Ch. Attát data hercle vérba mihi sunt: vícít vinum, quód bibi.
 Ac dum áccubabam, quám videbar míhi esse pulchre sóbrius!
 Postquám surrexi, néque pes, neque mens sátis suum officiúm facit.
Py. Chremé. *Ch.* quis est? ehen, Pýthias: vah, quánto nunc
 formósior
 Vidére mihi, quam dúdum? *Py.* certe tú quidem pol multo hilarior. 5
Ch. Verbum hércle hoc verum erit, „Sine Cerere et Líbero frí-
 gét Venus.“
 Set Tháís multo me ántevenit? *Py.* ánne abiit jam a mílite?
Ch. Iamdúdum: acetatem. lítes factae súnt inter eos máxumae.
Py. Nil dixit, tu ut sequerére sese? *Ch.* nil, nisi abiens mi innuit.
Py. Eho, nóne id sát erat? *Ch.* át nescibam, id dicere illam.
 nisi quia 10
 Corréxit miles, quód intellexi mínus: nam me extrusit foras.
 Set eecam ípsam: miror úbi égo huic antevórterim.

ACTUS IV. SCENA VI.

THAIS. CHREMES. PYTHIAS.

Th. Crédo equidem, illum jam ádfuturum, ut illam a me eri-
 piát; sine veniat.
 Átquí si illam dígito attigerit, óculi illi ilico éffodientur.
 Úsque adeo illius férre possum inéptiam et magnífica verba,
 Vérba dum sint: vérum si ad rem cónferentur, vápulabit.
Ch. Tháís, égo jam dúdum hic adsum. *Th.* o, mí Chremes,
 te ípsum éxpeto. 5
 Scín' tu turbam hanc própter te esse fáctam? et adeo ad te
 ádtinere hanc
 Ómnem rem? *Ch.* ad me? qui, quaeso, istuc? *Th.* quía,
 dum tibi sorórem studeo
 Réddere ac restituere, haec atque huiusmodi sum múlta passa.
Ch. Úbi ea'st? *Th.* domi apud me. *Ch.* hém. *Th.* quid est?
 E'ducta ita, uti téque illaque dignum'st. *Ch.* quid aís? *Th.*
 id quod res est. 10
 Hác tibi dono dó, neque repeto pró illa quicquam abs té preti.

Ch. Et habétur et referétur, *Thais*, ita, uti mérita es, grátia.
Th. At enim cave, ne prius, quam hanc a me accípias,
 amittás, *Chreme*:

Nam haec ea'st, quam miles a me ví nunc ereptúm venit.
 Abi tú, cistellam, *Pýthias*, domo éffer cum monumentís. 15
Ch. Viden' tu illum, *Thais*? *Pr.* úbi sita'st? *Th.* in rísco.
 odiosa céssas?

Ch. Militem secum ad te quantas cópias addúcere?
 A'ttat. *Th.* num formidulosus, óbsecro, es, mi homo? *Ch.* ápagesis.
 E'gon' formidulósus? nemo'st hóminum, qui vivát, minus.
Th. A'tque ita opus'st. *Ch.* ah, métkuo qualem tú me esse ho-
 minem existumes. 20

Th. Ymmo hoc cogitáto: quicum rés tibi est, peregrínus est:
 Minus potens, quam tú, minus notus, minus amicorum híc habens.
Ch. Scío istuc. set tu quód cavere póssis, stultum admittere'st.
 Málo ego, nos prospicere, quam hunc ulcéisci accepta injúria.
 Tú abi: atque obséra óstium intus, dúm ego hinc transcurro
 ad forum: 25

Vólo ego, adesse híc ádvocatos nóbis in turba hác. *Th.* mane.
Ch. Mélius est. *Th.* mane. *Ch.* omítte, jam adero. *Th.* nil
 opus est istis, *Chreme*.

Hóc modo dic, sorórem esse illam tuam: ét te parvam virgínem
 Á'mississe: núnc cognosse. signa ostende. *Pr.* adsúnt. *Th.* cape.
 Si vim faciet, in jus ducito hóminem: intellectín'? *Ch.* probe. 30
Th. Fác, animo haec praesénti ut dicas. *Ch.* fáciam. *Th.* at-
 tolle pállium.

Périi, huic ipsi est ópus patróno, quem defensorém paro.

ACTUS IV. SCENA VII.

THRASO. GNATHO. SANGA. CREMES. THAIS.

Thr. Hancine ego ut contuméliam tam insignem in me acci-
 piám, *Gnatho*?

Mori me satius'st, *Simalio*, *Donax*, *Syrisce*, séquimini.
 Primum aédis expugnábo. *Gn.* recte. *Thr.* virgínem eripiám.
Gn. probe.

Thr. Male múlcabo ipsam. *Gn.* púlchre. *Thr.* in médium
 huc ágmen cum vectí, *Donax*;

Tu, *Simalio*, in sínistrum cornu; tú, *Syrisce*, in dexterum. 5
 Cedo álios: ubi centúrio'st *Sanga*, et mánipulus furum? *Sl.*
 éccum, adest.

Thr. Quid, ignáve? peniculón' pugnare, qui istum huc por-
 tes, cógitas?

Sl. Egone? ímperatorís virtutem nóveram, et vim militum:
 Sine sanguine hoc non pósse fieri: qui abstergerem vólnera?

THR. Ubi alii? *SA.* qui, malum, alii? solus Sannio servat domi. 10
THR. Tu hosce instrue: ego ero post principia: inde omnibus signum dabo.

GN. Illuc est sapere: ut hosce instruxit, ipsus sibi cavet loco.
THR. Idem hoc jam Pyrrhus fecitavit. *CH.* viden' tu, Thais, quam hic rem agit?

Nimirum consilium illud rectum est de occultandis acedibus.

TH. Sané, qui tibi nunc vir videtur esse, hic nebulo magnus est: 15
 Ne metuas. *THR.* quid videtur? *GN.* fundam tibi nunc nimis vellém dari,

Ut tu illos procul hinc ex occulto caederes: facerent fugam.

THR. Sét ecam Thaidem ipsam video. *GN.* quam mox inruimús? *THR.* mane:

Omnia prius experiri, quam armis, sapientem decet.

Qui scis an, quae júbeam, sine vi faciat? *GN.* di, vostram fidem, 20

Quánti est sapere? numquam accedo, quin abs te abeam doctior.

THR. Thais, primum hoc mihi responde: cum tibi do istam virginem,

Dixit', hos mihi dies soli dare te? *TH.* quid tum postea?

THR. Rogitas? quae mi ante oculos coram amatorem adduxti tuum: Quid cum illoc agás? et cum eo clam te subduxti mihi. 25

TH. Lúbit. *THR.* Pamphilam ergo huc redde, nisi si mavis éripi. *CH.* Tibi illam reddat, aut tu eam tangas? omnium. *GN.* ah, quid agis? tace.

THR. Quid tu tibi vis? égo non tangam meam? *CH.* tuam autem, fúrcifer?

GN. Cavesis: nescis, cui maledicas nunc viro. *CH.* non tu hinc abis? Scin' tu, ut tibi res se hábeat? si quicquam hodie hic turbae coéperis, 30

Fáciam, ut hujus loci dicique meique semper mémineris.

GN. Miseret tui me, qui hunc tantum hominem fácias inimicum tibi.

CH. Diminuum ego caput tuum hodie, nisi abis. *GN.* ain' veró, canis? Sícine agis? *THR.* quis tú homo es? quid tibi vis? quid cum illa rei tibi est?

CH. Scibis: principio eam esse dico liberam. *THR.* hem. *CH.* civem A'tticam. *THR.* hui. 35

CH. Meam sororem. *THR.* os durum. *CH.* miles, nunc adeo edicó tibi, Né vim facias ullam in illam. Thais, ego eo ad Sóphronam Nútricem, ut eam addúcam, et signa ostendam haec. *THR.* tuam me próhibeas,

Meam ne tangam? *CH.* próhibebo inquam. *GN.* audin' tu? hic furti se ádligat:

Sátis tibi est? *THR.* idem hoc tú ais, Thais? *TH.* quaere, qui respóndeat. 40

THR. Quid nunc agimus? *GN.* quin redimus: jam hæc tibi
aderit supplicans
U'l'tro. THR. credin'? *GN.* immo certe: nóvi ingenium múlierum:
Nólunt, ubi velis: ubi nolis, cúpiunt ultro. *THR.* béne putas.
GN. Iám dimitto exercítum? *THR.* ubi vis. *GN.* Sánga, ita,
ut fortis decet
Mílites, domi focique fác vicissim ut mémineris. 45
SA. Iámdudum animus ést in patinis. *GN.* frúgi es. *THR.* vos
me hac séquimini.

ACTUS V. SCENA I.

THAIS. PYTHIAS.

TH. Pergin', scelesta, mécum perplexé loqui?
„Scio, néscio, abiit, aúdivi, ego non ádfui.“
Non tu istuc mihi dictúra aperte es, quicquid est?
Virgó conscissa véste lacrumans ópticet;
Eunúchus abiit: quámobrem? quid factúm'st? taces? 5
Py. Quid tibi ego dicam mísera? illum eunuchúm negant
Fuisse. *TH.* quis fuit igitur? *Py.* iste Chaérea.
TH. Qui Chaérea? *Py.* iste ephébus frater Phaétriac.
TH. Quid ais venefica? *Py.* átqui certo cómperi.
TH. Quid is óbsecro ad me, aut quámobrem adductus'st. *Py.*
néscio: 10
Nisi amásse credo Pámphilam. *TH.* hem, mísera óccidi,
Infélix, si quidem tu istaec vera praédicas.
Num id lácrumat virgo? *Py.* id opínor. *TH.* quid ais, sácrilega?
Istúccine intermináta sum hinc abiéns tibi?
Py. Quid fácerem? ita, ut tu jústi, soli crédita'st. 15
TH. Sceléstá ovem lupó commisi. dispuDET,
Sic míhi data esse vérba, quid illuc hómínis est?
Py. Era méa face, tace óbsecro, salvæ sumus:
Habémus hominem ipsum. *TH.* úbi is est? *Py.* hem ad sínisteram.
Viden'? *TH.* video. *Py.* comprehéndi jube, quantúm potest. 20
TH. Quid illó faciemus, stúlta? *Py.* quid faciás, rogas?
Vide amábo, si non, cum áspicias, os ínpudens
Vidétur. *TH.* non. *Py.* tum quæ eius confidéntia'st?

ACTUS V. SCENA II.

CHAEREA. THAIS. PYTHIAS.

CH. Aput Antíphonem utérque, mater ét pater,
Quasi dédita opera, dómi erant, ut nulló modo
Introire possem, quin viderent me. ínterim
Dum ante óstium sto, nótus mihi quidam óbviám

Venit, ubi vidi, ego me in pedes, quantum queo, 5
 In angiportum quoddam desertam; inde item
 In aliud, inde in aliud: ita miserimus
 Fui fugitando, ne quis me cognosceret.
 Set estne haec Thais, quam video? ipsa'st. haereo.
 Quid faciam? quid mea autem? quid faciet mihi? 10
Th. Adeamus. bone vir, Dore, salve: dic mihi,
 Aufugistin? *Ch.* era, factum. *Th.* satin' id tibi placet?
Ch. Non. *Th.* credin', te impune habiturum? *Ch.* unam hanc noxiam
 Amitte: si aliam admisero umquam, occidito.
Th. Num meam saevitiam veritus's? *Ch.* non. *Th.* non? quid
 igitur? 15
Ch. Hanc metui, ne me criminetur tibi.
Th. Quid feceras? *Ch.* paulum quid. *Py.* cho paulum impudens.
 An paulum hoc esse tibi videtur, virginem
 Vitiare civem? *Ch.* meam conservam credidi.
Py. Conservam? vix me contineo, quin inoleam in 20
 Capillum, monstrum; etiam ultro derisum advenit.
Th. Abin' hinc insana? *Py.* quid ita? vero debeam,
 Credo, isti quicquam furcifero, si id fecerim:
 Praesertim cum se servum fateatur tuum?
Th. Missa haec faciamus, non te dignum, Chaerea, 25
 Fecisti: nam si ego digna hac contumelia
 Sum maxime, at tu indignus, qui faceres, tamen.
 Neque edepol, quid nunc consili capiam, scio
 De virgine istac: ita conturbasti mihi
 Rationes omnis, ut eam ne possim suis, 30
 Ita ut aequum fuerat, itaque ut studui, tradere:
 Ut solidum parerem hoc mi beneficium, Chaerea.
Ch. At nunc dehinc spero aeternam inter nos gratiam
 Fore, Thais. saepe ex huiusmodi re quapiam et
 Malo ex principio magna familiaritas 35
 Conflata'st. quid si hoc quispiam voluit deus?
Th. Equidem pol in eam partem accipioque et volo.
Ch. Immo ita quaeso. unum hoc scito; contumeliao
 Non me fecisse causa, set amoris. *Th.* scio.
 Et pol propterea magis nunc ignosco tibi. 40
 Non adeo inhumano ego sum ingenio, Chaerea,
 Neque ita inperita, ut quid amor valeat, nesciam.
Ch. Te quoque jam, Thais, ita me di bene ament, amo.
Py. Tum pol ab istoc tibi, era, cavendum intellego.
Ch. Non ausim. *Py.* nil tibi quicquam credo. *Th.* desinas. 45
Ch. Nunc ego te in hac re mi oro ut adiutrix sis,
 Ego me tuae commendo et committo fidei:
 Te mihi patronam capio, Thais: te obsecro:

- Emóriar, si non hánc uxorem dúxero.
Th. Tamen si pater quid. *Ch.* áh volet, certó scio: 50
 Cívís modo haec sit. *Th.* paúlulum opperíer
 Si vis, jam frater ípse hic aderit vírginis:
 Nutricem adcersitum íit, quae illam aluit párvolam:
 In cógnoscendo túte ípse aderis, Chaérea.
Ch. Ego véro maneo. *Th.* visne interea, dúm venit, 55
 Domi ópperiamur pótius, quam hic ante óstium?
Ch. Immó percúpio. *Py.* quám tu rem actura, óbsecro, es?
Th. Nam quid ita? *Py.* rogitas? hunc tu in aedis cógitas
 Recipere posthac? *Th.* cúr non? *Py.* crede hoc meae fidei,
 Dabit híc pugnas aliquam dénuo. *Th.* au, tace, óbsecro. 60
Py. Parúm perspexe eíus míhi videre audáciam,
Ch. Non fáciam, Pythias. *Py.* nón pol credo, Chaérea,
 Nisi si commissum nón erit. *Ch.* quin, Pýthias,
 Tu mé servato. *Py.* néque pol servandúm tibi
 Quicquám dare ausim, néque te servare: ápage te. 65
Th. Adest óptume ípse fráter. *Ch.* perii hercle: óbsecro
 Abeámus íntro, Tháis: nólo me ín via
 Cum hac véste videat. *Th.* quámobrem tandem? an quía pudet?
Ch. Id ípsum. *Py.* id ípsum? vírgo véro. *Th.* í praé, sequor.
 Tu ístic mane, ut Chremem íntroducas, Pýthias. 70

ACTUS V. SCENA III.

PYTHIAS. CHREMES. SOPHRONA nutrix.

- Py.* Quid, quid venire in méntem nunc possit míhi?
 Quidnám, qui referam sacrílego illi grátiam,
 Qui hunc súpposívit nóbis? *Ch.* move véro ócius
 Te, nútrix. *So.* moveo. *Ch.* vídeo, set nil prómoves. 5
Py. Iamne óstendísti signa nutrici? *Ch.* ómnia.
Py. Amábo, quid aít? cógnoscítne? *Ch.* ac mémoríter.
Py. Bene édepol narras: nam illi faveo vírgini.
 Íte íntro; jamdudum éra vos expectát domi.
 Virúm bonum eecum Pármenonem placéde
 Videó: vide ut otiósus ít, si díis placet. 10
 Speró, me habere, qui hunc excruciem meó modo.
 Ibo íntro, de cógnítione ut certúm sciam:
 Post éxéo, atque hunc pérterrebo sacrílegum.

ACTUS V. SCENA IV.

PARMENO. PYTHIAS.

- Pa.* Revisó, quidnam Chaérea hic rerúm gerat.
 Quod si ástu rem tractávit, dí, vostrám fidem,

Quantam ét quam veram laudem capiet Pármeno?
 Nam ut mittam, quod eí amórem difficillimum et
 Caríssimum, a meretrice avara vírginem 5
 Quo amábat, eum conféci sine moléstia,
 Sine sump̄tu, sine dispéndio: tum hoc álterum,
 Id véro'st, quod ego mihi puto palmárium
 Me répperisse, quó modo adulescéntulus
 Merétricum ingenia et móres posset nóscere, 10
 Matúre ut cum cognórit, perpetuo óderit.
 Quae dúm foris sunt, níl videtur mún̄dius,
 Nec mágis compositum quicquam, nec magis élegans:
 Quae cum amátore suo cúm cenant, ligúriunt.
 Harúm videre inlúviem, sordes, inopiam; 15
 Quam inhonéstae solae sint domi atque avidae cibi;
 Quo pácto ex jure hestérno panem atrúm vorent;
 Nosse ómnia haec salúti est adulescéntulis.
Py. Ego pól te pro istis dictis et factis, scelus,
 Ulciscar; ut ne inpúne nos inlúseris. 20
 Pró deum fidem, fácinus foedum! o infélicem adulescéntulum!
 O' scelestum Pármenonem, qui istum huc adduxit! *Pa.* quid est?
Py. Miseret me: itaque ut né viderem, mísera huc effugí foras,
 Quae futura exémpla dicunt in eum indigna. *P.* o lúppiter,
 Quae illaec turba'st? númmam ego perii? adibo. quid istuc,
 Pýthias? 25
 Quid ais? in quem exémpla fient? *Py.* rógitas, audacíssimum?
 Pérdidisti istúm, quem adduxi pro eúnúcho, adulescéntulum,
 Dúm studes dare vérba nobis. *Pa.* quid ita? aut quid fa-
 ctúm'st? cedo.
Py. Dícam: virginem istam, Thaidi hódie quae donó data'st,
 Scis eam civem hinc ésse? et fratrem eíi ésse adprime nóbilem? 30
Pa. Nécio. *Py.* atqui sic inventa'st: éam iste vitiavit miser.
 Ille ubi id reseívit factum fráter violentíssimus —
Pa. Quidnam fecit? *Py.* cónligavit prínum eum miseris modis.
Pa. Cónligavit? *Py.* ét quidem orante, út ne id faceret, Tháide.
Pa. Quid ais? *Py.* nunc minátur porro sése id, quod moechis
 solet: 35
 Quód ego numquam vídi fieri, néque velim. *Pa.* qua audácia
 Tántum facinus aúdet? *Py.* quid ita tántum? *Pa.* an non
 hoc máximum'st?
 Quis homo pro moecheo únquam vídit in domo meretrícia
 Préndi quemquam? *Py.* nécio. *Pa.* at ne hoc nécsciatis, Pýthias;
 Dico, edico vóbis, nostrum esse illum erilem filium. *Py.* hem, 40
 O'bscero an is est? *Pa.* né quam in illum Tháís vim fieri sinat.
 A'tque adeo autem cúr non egomet intro eo? *Py.* vide, Pármeno,
 Quid agas, ne neque illi prosis, ét tu percas: nam hóc putant,

Quicquid factum'st, á te esse ortum. *PA.* quid igitur faciám miser? Quidve incipiam? ecce autem video rúre redeuntém senem: 45
Dícam huic, an non dícam? dicam hercle: étsi mihi magnúm malum Scio paratum: sét necesse est: húic ut subveniát. *PY.* sapis, E'go abeo intro: tu isti narra omnem órduem, ut factum siet.

ACTUS V. SCENA V.

LACHES. PARMENO.

LA. Ex meó propinquo rúre hoc capio cómodi:
Neque agrí, neque urbis ódium me umquam pércipit.
Ubi sátias coepit fieri, commutó locum.

Sét estne ille noster Pármeno? et certe ípsus est.

Quem praéstolare, Pármeno, hic ante óstium? 5

PA. Quis homó'st? ehem, salvom te ádvenisse gaúdeo.

LA. Quem praéstolare? *P.* perii: lingua haerét metu. *L.* hem,

Quid est, quód tu trepidas? sátine salve? díe mihi.

PA. Ere, primum te arbitrári id, quod res ést, velim:

Quicquid huius factum'st, cúlpa non factum'st mea. 10

LA. Quid? *P.* récte sane intérogasti, opórtuit

Rem praénarrasse me. émit quendam Phaédria

Eunúchum, quem dono huic daret. *L.* cui? *P.* Tháidi.

LA. Emit? perii hercle. quánti? *P.* viginti minis.

LA. Actum'st. *P.* tum quendam fidicinam amat hinc Chaérea.

L. hem,

15

Quid? ámat? an jam scit ille quid meretríx siet?

An in ástu venit? aliud ex alió malum.

PA. Ere né me spectes: me impulsore haec nón facit.

LA. Omítte, de te dicere. ego te, fúrcifer,

Si vivo. sét istuc quicquid est, primum éxpedi. 20

PA. Is pro illo eunucho ad Tháidem huc dedúctus est.

LA. Pro eunúchon? *P.* sic est. hunc pro moecho póstea

Comprehéndere intus, ét constrinxere. *L.* óccidi.

PA. Audáciam meretricum specta. *L.* númquid est

Aliud mali damníve, quod non dixeris,

25

Relíquom? *P.* tantum est. *L.* céssó huc intrórumpere?

PA. Nón dúbium est, quin mi mágnum ex hac re sít malum:

Nisi quía necessum fúit hoc facere. id gaúdeo,

Proptér me hisce aliquid ésse eventurúm mali:

Nam jámdiú aliquam cáusam quaerebát senex,

30

Quamobrem insigne aliquid fáceret íis: nunc répperit.

ACTUS V. SCENA VI.

PYTHIAS. PARMENO.

Py. Numquam édepol quicquam jámdiú, quod mágis vellem eveníre,
Mi evénit, quam quod módo senex intro ád nos venit érrans.

Mihí sólae ridiculó fuit, quae, quíd timeret, scíbam.

Pa. Quid hoc autém'st? *Pr.* nunc id pródeo, ut convéniam Parmenónem.

Set ubi, óbscero, est? *P.* me quaérit haec. *Pr.* atque éccum video: adíbo. 5

Pa. Quid ést, inepta? quíd tibi est? quíd rídes? pergin'? *Pr.* périi: Deféssa jam sum mísera te ridéndo. *Pa.* quíd ita? *Pr.* rógitas?

Numquám pol hominem stútiorem vídi, nec vídebo. ah,

Non póssum satis narráre, quos ludós praebueris íntus.

At étiam primo cállidum ac dísertum credídí hóminem. 10

Quíd? ílicone crédere ea, quae díxí, oportuít te?

An poénitebat flágití, te auctóre quod fecísset

Adulésceus, ní miserum ínsuper etiám patri indicáres?

Nam quíd illi credís ánımı tum fuisse, ubi vestem vídít

Illam ésse eum indutúm pater? quíd? jám scís, te perísse? 15

Pa. Hem, quíd díxísti, péssuma? an mentíta es? etiám rídes?

Itan' lépidum tibi visum ést, sclús, nos ínrídere? *Pr.* nímium.

Pa. Siquídem ístuc ínpune hábuéris. *Pr.* verúm. *Pa.* reddam hercle. *Pr.* crédo.

Set ín díem ístuc, Párméno, est fortássc, quod mínáre.

Tu jám pendebis, quí stultum adulescéntulum nobilitas 20

Flagítíis, et patri índicas: utérque exempla ín te édent.

Pa. Nullús sum. *Pr.* híc pro illo múnere tibi honós est hábitus: ábeo.

Pa. Egomé't meo índícíó míser, quasi sórex, hodie périi.

ACTUS V. SCENA VII.

GNATHO. THRASO.

G. Quid nunc? qua spe, aut quó consilio huc ímus? quíd coeptás, Thraso?

Th. E'gone? ut Thaidí me dedam, et fáciam, quod jubeát.

G. quíd est?

Th. Quí mínus, quam Herculés servívít O'mphalae? *Gn.* ex-emplúm placet.

U'tinam tibi commítigari vídeam sandalió caput.

Set fores crepnérunt ab ea. *Th.* périi. quíd hoc autém'st mali? 5

Húnc ego numquam víderam etiám: quídnam híc properans prósilít?

ACTUS V. SCENA VIII.

CHAEREA. PARMENO. PHAEDRIA. GNATHO. THRASO.

Ch. O' populares, écquis me hodie vívít fortunátior?

Nemo hercle quisquam: nam ín me plane dí potestátém suam

Omnem ostendere: cui tam subito tót contigerint cōmoda.

PA. Quid hic lætus est? *C.* o Pármeno mi, o meárum voluptatum ómnium

Inventor, inceptor, perfector, scin' me, in quibus sim gaudiis? **5**
Scis, Pámphilam meam inventam civem? PA. audivi. *CH.* scis, sponsam mihi?

PA. Bene, ita me di ament, factum. *GN.* audin' tu, hic quid ait? *CH.* tum autem Phaédriae,

Meo fratri, gaudeo esse amorem omnem in tranquillo: uná'st domus.

Thais se patri commendavit: in clientelam et fidem

Nobis dedit se. *PA.* fratris igitur Thais tota'st? *CH.* scilicet. **10**

PA. Iam hoc aliud est, quod gaudeamus: miles pelletur foras.

CH. Tu frater ubi ubi est fac quam primum haec audiat. *PA.* visam domum.

TH. Numquid, Gnatho, tu dubitas quin ego nunc perpetuo perierim?

GN. Sine dubio opinor. *CH.* quid commemorem primum, aut laudem maxime?

Illumne, qui mi dedit consilium, ut facerem; an me, qui id ausus sum **15**

Incipere; an fortunam conlaudem, quae gubernatrix fuit;

Quae tot res, tantas, tam opportune in unum conclusit diem;

An mei patris festivitatem et facilitatem? o Iuppiter,

Serva obsecro haec bona nobis. *PH.* di vostram fidem, incredibilia

Pármeno modo quae narravit. sét ubi est frater? *CH.* praesto adest. **20**

PH. Gaudeo. *CH.* satis crēdo. nihil est Tháide hac, frater, tua

Dignius quod ametur: ita nostrae omni est faulrix familiae. *PH.* hui,

Mihi illam laudas? *T.* perii, quanto minus spei est, tanto magis amo.

O'bscero, Gnatho, in te spes est. *GN.* quid vis faciam? *T.* pērfice hoc,

Précibus, pretio, ut haeream in parte aliqua tandem apud Tháidem. **25**

GN. Difficile est. *T.* si quid conlibitum'st, novi te. hoc si effeceris, Quóvis donum, praemium a me optato, id optatum ferēs.

GN. Itane? *T.* sic erit. *GN.* si officio hoc, postulo ut tua mihi domus

Tē praesente, absente pateat; invocato ut sit locus

Sēmpet. *TH.* do fidem, futurum. *GN.* accingar. *PH.* quem ego hic audio? **30**

O' Thraso. *T.* salvete. *PH.* tu fortasse, quae facta hic sient, Nescis. *T.* scio. *PH.* cur te ergo in his ego conspicio regionibus?

TH. Vobis fretus. *P.* scin' quam fretus? miles, edico tibi,

Sí te in platea offēdero hac post umquam, quod dicás mihi Alium quaerebam, iter hac habui: peristi. *GN.* heia, hant sic decet. **35**

Ph. Dictum'st. *Gn.* non cognosco vostrum tam superbum.
Ph. sic erit.

Gn. Prius audite paucis: quod cum dixeró, si placuerit,
Fácitate. *Ph.* audiámus. *Gn.* tu concéde paulum istuc, *Thraso.*
Principio ego vos crédere ambos hoc mi vehementer volo,
Me, hujus quicquid faciam, id facere máxime causá mea: 40
Vérum si idem vobis prodest, vos non facere inscitia'st.

Ph. Quid id est? *Gn.* militem égo rivalem récipiendum cén-
seo. *Ph.* hem.

Ch. Récipiendum? *Gn.* cógita modo. tu hércle cum illa, *Phaédria,*
U't libenter vivis (et enim béne libenter víctitas)

Quód des paulum'st, ét necesse est, multum accipere *Tháidem.* 45
U't tuo amori súppeditare póssint sine sumptú tuo

O'mnia haec; magis ópportunus, nec magis ex usú tuo,
Nemo est. principio ét habet, quod det: ét dat neme largius.
Fátuus est, insúlsus, bardus, stértil noctes ét dies:

Neque istum metuas, né amet mulier: fácite pellas, úbi velis. 50
Ch. Quid agimus? *Gn.* practérea hoc etiam, quód ego vel

primúm puto,

Accipit homo nemo melius prórsus neque prolíxius.

Ch. Mirum ni illoc hómine quoquo pácto opus'st. *Ph.* idem
ego árbitor.

Gn. Récte facitis. únnum etiam vos óro, ut me in vostrúm gregem
Récipiatis: sátis diu jam hoc saxum volvo. *Ph.* récipimus. 55

Ch. A'c libenter. *G.* at ego pro isto, *Phaédria,* et tu, *Chaérea,*
Húnc comedendum et déridendum vobis propinó. *Ch.* placet.

Ph. Dignus est. *G.* *Thraso,* úbi vis accede. *T.* óbsecro te,
quid agimus?

Gn. Quid? isti te ignorábant: postquam eis móres ostendi tuos:
E't conlaudavi secundum fácta et virtutés tuas, 60

Impetravi. *T.* béne fecistis. grátiam habeo máxumam.

Númquam etiam fui úsqnam, quin me omnés amarint plúrimum.

Gn. Dixin' ego in hoc ésse vobis A'tticam elegántiam?

Ph. Nil praeter promissum est. ite hac. vos valcte, et plaúдите.